

© Christopher Nielsen

NORJALAINEN SARJAKUVA ELÄÄ KULTAKAUTTAAN

Ville Hänninen, BERGEN

Nelimiljoonainen Norja uskoo kotimaiseen sarjakuvaan vankemmin kuin koskaan ennen.

Kaksikyt- ja risat -sukupolven kommuunielämää kuvaavan norjalaisen Kollektivsarjakuvan piirtäjä Torbjørn Lien istuu pöydän takana. Hänen otsallaan hehkuvia hikikarpaloitakin selvemmin erottuu mairca hymy. Liki sadan metrin pituinen jono ihmisiä odottaa saavansa Lienin signerauksen, mielellään jonkinlaisen piirroksen kera.

Ei, Kollektiv ei ole Norjassa Viivin ja Wagnerin veroinen menestys sarjakuva. Kyseessä on kohtalaisen pidetty sarja, josta on ilmestynyt tähän mennessä kolme kohtalaisesti myyntyä kokooma-albumia. Vaikka Lien on syystäkin innostunut, useat muutkin norjalaiset piirtäjät keräsivät Bergenissä lokakuussa järjestetyn Raptus-festivaalin aikana vastaanlaisia jonoja tiskinsä eteen.

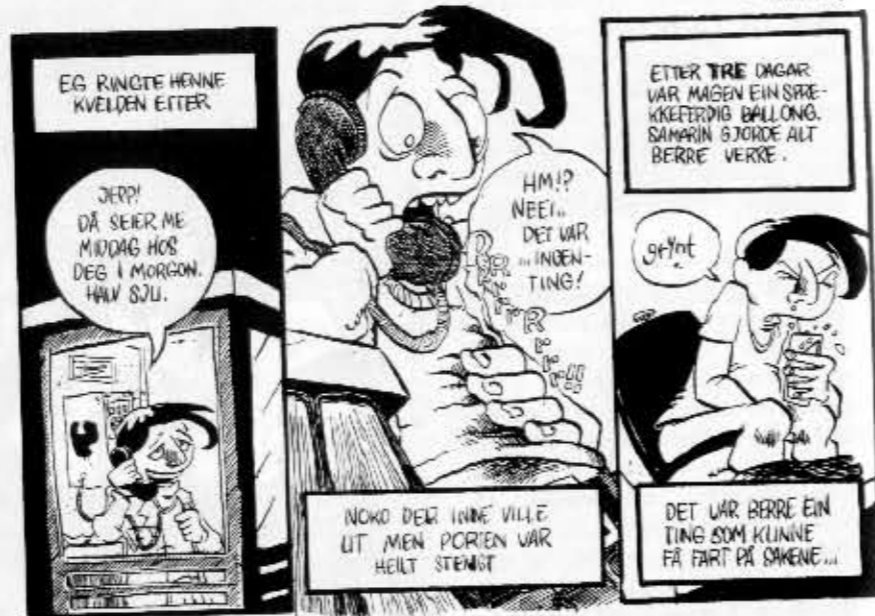
Ilmiö kertoo paitsi norjalaisen sarjakuvakulttuurin silmiinpistävästä "fanipoikamaisuudesta" myös valtavasta buumista. Viime vuosikymmenen lopussa kotimaisesta sarjakuvasta tuli

ilmiö Norjassa. Kaikki alkoi Frode Øverlin Pondus-stripistä.

Kun Frode alkoi tehdä Pondusta 1990-luvun puolivälissä, norjalaisen sanomalehtisarjakuvan kenttä oli aivan toisenlainen. Sanomalehdissä julkaistiin

lähinnä vanhoja, pahimmillaan kymmeniä vuosia sitten parhaat päivänsä nähneitä jenkkinosaurusia. Norjalaisia sarjoja niissä ei julkaistu. Kun Pondus alkoi ilmestyä, se oli ensimmäinen suuressa norjalaisessa sanomalehdessä

© Jens K. Styve

Kioskeissa myytävä Smult-lehti julkaisee lähinnä norjalaisia piirtäjiä.

ilmestynyt strippi 20 vuoteen, norjalaisia sarjakuvia Pohjoismaihin kauppaava sarjakuva-agentti I läkon Strand muistelee.

Norjalainen sarjakuva-apurahajärjestelmä toimii tehokkaasti

Pondus vapautti vuosia patoutuneet viirat. Tällä hetkellä sarja ilmestyy yli 20 lehdessä. Øverlin pohjatyön seurauksena alkoi ilmaantua muitakin norjalaisia sanomalehtisarjoja kuten edellämainittu Kollektiv ja Lise Myhren Nemi.

Etenkin jälkimmäinen on tehnyt selvää jälkeä: yli kymmenessä lehdessä ilmestyvästä sarjakuvasta on julkaistu (tätä kirjoittaessa) seitsemän kokoelma-albumia, jotka ovat myyneet yli 150 000 kappaletta. Myhrestä on tullut Norjassa julkis, jonka haastatteluissa annetaan yleensä enemmän tilaa kuville kuin teksteille.

Ennen sarjakuvista kirjoitettiin Norjan lehdistössä lähinnä, jos se liittyi johonkin mielellään ulkosarjakuvaliseen ilmiöön. Nykyisin Øverlin ja etenkin Myhrestä haastatellaan aina kun uusi kokoelma ilmestyy. Myös muut sarjakuvantekijät ovat saaneet enemmän huomiota tekemisilleen: esimerkiksi Steffen Kvernelandin kaltaisesta vaihtoehtosarjakuvan tekijästä oli jopa aukeaman juttuja hänen viime albuminsa ilmestyessä, sarjakuviin erikoistunut toi-

© Steffen Kverneland

mittaja ja tietokirjailija Morten Harper suitsuttaa.

Hänen mukaansa norjalaisen sarjakuvan nousu perustuu yhtiältä globalisaation vastailmiönä syntyneeseen kotimaisuusbuumiin (Suomessakin tuttu ilmiö), toisaalta maan toimivaan apurahajärjestelmään.

Norjassa tuetaan kotimaisia sarjakuvia kahdella tavalla. Norjan kulttuurineuvosto antaa rahaa niin albumien kuin lyhyidenkin tarinoiden julkaisemiseen ja pürtämiseen, Harper kertoo.

Vuoden 2001 kulttuurimäärärahoissa summa oli 810 000 Norjan kruunua

© Tore Strand Olsen

(n. 81 000 euroa), joten aivan pikkusummista ei ole kyse.

Päättävissä elimissä on tajuttu kotimaisen sarjakuvan kaupallinen potentiaali. Tuki on johtanut juuri siihen, mikä oli tarkoituskin: norjalainen sarjakuva on noussut elinvoimaiseksi vaihtoehtoksi sekä sanomalehdissä että lehtipisteissä.

Lehtituen positiivisimpia seurauksia lienee Bladkompanietin julkaisema Smult. Eivor Vindenesin toimittama lehti sisältää lähes pelkästään norjalaisia sarjakuvaa, tyylijajien vaihdellussa hampaattomista parisuhdestripistä muutaman sivun kokeellisempiin tarinoihin. Kerran kuussa ilmestyvä lehti alkoi ilmestyä viime vuonna ja on vakiinnuttanut nopeasti suosionsa. Sen levikki on tällä hetkellä yli 35 000 kappaletta, mikä on pääluvultaan nelimiljoonaisessa maassa huima suoritus.

Mitä pinnan alla tapahtuu?

Norjan kiinnostavimmat sarjakuvat löytyvät kuitenkin muualta kuin sanomalehdistä ja kioskisarjakuvasta, ainakin jos allekirjoittaneelta kysytään. Maassa vierailevien kannattaa tarkastaa erityisesti Jippi Forlagetin ja No Comprendo Pressin tuotanto.

Vuodesta 1997 toimineen Jippi Forlagetin lippulaiva on kansainvälistäkin menestystä nauttanut kahvomieli Jason. Hänen sarjakuviansi lisäksi kustantamo julkaisee muun muassa epätasaista mutta kiinnostavaa Forresten-antologiaa, jossa ruoret tekijät pääsevät kokeilemaan kykyjään.

No Comprendo Pressin kataloogi on laajempi, rock-henkisestä Christopher Nielsenistä (mm. To trotte typer, Homo Norwegicus) yhteiskunnallisen satiirin taituriin Steffen Kvernelandiin.

Aloitimme toimintamme kymmenen vuotta sitten. Se oli hiljasta aikaa. Monet kustantajat olivat kokeilleet sarjakuvia, vähän niin kuin Tanskassa. Yhtäarjonta johti siihen, että 1990-luvun

alussa kenttä oli meille vapaa. Saimme huomiota, koska julkaisimme erilaista sarjakuvaa aikana, jolloin ei julkaistu paljon mitään, No Comprendon nokkamies Espen Holtestaul kertoo.

No Comprendon toiminta on samanlaista kuin muillakin (onnekailla tai taitavilla) pikkukustantamoilla: useimmat albumit tuovat joko persnettoa tai hädintuskin omansa takaisin, mutta kerran parissa vuodessa tulee albumi, joka tuo rahaa taloon.

– Meidän toimintamme kivijalkana ovat näiden kymmenen vuoden aikana olleet Charlie Christensenin Arne Ankan norjalaiset käännökset sekä Nielsenin albumit. Myös Kverneland myy kohtalaisesti. Niiden ansiosta voimme sitten julkaista muitakin. Esimerkiksi Mette K. Hellesnesin Kebbelife on ihanan anarkistinen ja hauska sarjakuva.

Mette jakaa tylläkin sarjakuvayleisön mielipiteet totaalisesti, mutta en osaa pitää sitä pahana asiana, Holtestaul nauruskelee.

Toinen jännittävä No Comprendo -piirtäjä on Knut Naerum, jonka raikkaat tarinat muistuttavat tyyllisesti paljon 1980-luvun ligne claire -piirtäjiä kuten Ever Meulenian ja Joost Swartea. Naerum on eräänlainen ”Norjan Jari Tervo”, tv-julkkis, joka on kirjoittanut tukun bestseller-kirjoja, mutta tekee myös viikottain ilmestyvää, yhteiskunnallisia tapahtumia kommentoivaa sarjakuvaa.

Tällä hetkellä No Comprendo Press julkaisee viidestä kymmeneen albumia vuodessa. Espen Holtestaul uskoo kuitenkin kasvun.

– Norjalainen sarjakuva-ala kasvaa tällä hetkellä huikasti. Sarjakuvantekijöiden ja norjalaisten sarjakuvien määrä

on aivan toista kuin aloittaessamme. Se heijastuu myös meidän julkaisemaamme underground-kamaan. Julkaisemamme albumit myyvät paremmin ja saavat hitusen enemmän huomiota.

– Toki buumi on osittain kuplaa, joka puhkeaa ennen pitkää. Tähän asti sen ei kuitenkaan voi sanoa tehneen kuin hyvää norjalaiselle sarjakuvalle. Ei Nemin suosio ole meiltä pois – ja aina joku sen lukijoista voi löytää Nielsenin tai Naerumin, Holtestaul julistaa toiveikkaasti.

Hän on toivoa täynnä – kuten koko Norjan sarjakuvaväki. ■

www.jippicomics.com

www.nocomprendopress.com

www.bladkompaniet.no/tegniserier/smult

www.fullstop.se/nemi

www.start.no/pondus

KULTTISUOSIKISTA KANSALLISOMAISUUDEKSI GOOTTITYTTÖ NEMI KAATAA KANSAA NORJASSA.

Lise Myhren Nemi on noussut parissa vuodessa suursuosikiksi: sarja ilmestyy yli kymmenessä lehdessä. Sarjasta julkaistut seitsemän kokoelma-albumia ovat myyneet Norjassa toistasataa tuhatta kappaletta. Ruotsissa Dagens Nyheter on pyörittänyt sarjaa pari vuotta – sillä scurauksella, että Myhren vierailu Tukholman Serieteketissä oli jättimenestys, ja ensimmäinen Nemi-kokoelma-albumi on ilmestynyt. Onpa huumasta kantautunut aaltoja meillemkin asti, Myrky-lehdessä ilmestyneiden arkistrippien ja Ilta-Sanomissa julkaistujen satunnaisten sunnuntaistrippien muodossa.

Sarjan luoja Myhre ei pidä itseään niinkään Nemin esikuvana kuin hyvänä ystävänsä, joka seuraa tuttuja toilliluja vierestä.

– Jossain vaiheessa ihmiset väittivät alvariinsa, että olen aivan kuin Nemi. Kyseessä on vain sarjakuvahahmoni, en minä, 27-vuotias tummaverikkö vastaa sutjakasti.

– Lukijoilla on myös hyvin selkeitä mielipiteitä, mitä sarjassa voi tapahtua ja mitä ei. Toisaalta se todistaa vain, että ihmiset ovat ottaneet sarjan omakseen.

Rosoinen ulkonäkö vetoaa

Nemin tarina on lyhyt mutta vauhdikas. Myhre piirsi 1997 tarinan Larsons gale värden -lehteen. Yksi hahmoista oli mustahuksinen Nemi.

– Nemi jäi kummillelemaan mieleeni, enkä päässyt hänestä eroon. Niinpä koin,

että hän ansaitsee oman sarjansa. Hän? Nythän minäkin puhun kuin kyseessä olisi oikea ihminen, Lise virmistää.

Simpsakka goottimaisuus ei ole tyyppillisiä strippisarjan päähenkilöitä. Siihen sarjan suosio perustuneekin, arjenmaaiseen särmikkyyteen. Vuosien homehuttamiin sanomalehtisarjoihin ei voi samastua, Nemiin voi.

Nemin visuaalinen ilme on hyvin undergroundmainen. Moiseen ei ole totuttu Suomen päivälehdissä eikä Norjassakaan aiemmin. Nyt asiat ovat toisin, periaatteessa.

– Sells like hell, Lisen agentti Häkon Strand piruilee.

– Vaikka Nemi onkin suosittu, ei meillä ole asiaa joka lehteen. Esimerkiksi eräs alkanaan papiston perustama lehti totesi, ettei heidän lukijakuntansa ole vielä valmis tällaiseen sarjaan, Strand linjaa.

– Toisaalta voi olla hyväkin, että kaikki eivät Nemiä hyväksy. Ei minusta olisi mitään järkeä tehdä päivittäistä sarjaa, jos se ei koskaan ärsyttäisi ketään, Lise tuumii.

Soundtrack of Her Life

Ällistytävä menestys on poikunut kummallisia sivuilmiöitä. Nemi on muun muassa saanut oman äänilevyn.

– Se oli kokoelmalevy, jossa oli pääasiassa norjalaisia bändejä. Levy oli suhteellisen rankkaa kamaa, enemmän Nemin kuin minun musiikkia, vaikka en itsekään pane bändeille vastaan, Lise naurahtaa.

Minkälaisista palautteista yleensä saat? Muistan lukeneeni, että Nemi on saanut enemmän rakkauskirjeitä kuin sinä koskaan.

– Ehdottomasti! Muutenkin lukijapalautteen saaminen on työn parhaita puolia. Yleensä saan postia ikäisiltäni ihmisiltä, mutta hiljattain vastaanotin kirjeen Ruotsista 66-vuotiaalta mieheltä. Hän kertoi Nemin muistuttavan ”vanhoista hyvistä ajoista”...

Mikko Huusko ja
Ville Hänninen

Lise Myhre on Norjassa julkkis, minkä osoittaa muun muassa hänen menestyksensä taannoisessa ”Norjan seksikkäin nainen” -nettäänestyksessä.